

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 3 och 7 § i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården och 1 och 2 § i lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 3 och 7 § i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården och 1 och 2 § i lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform (RP 246/2018 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Maria Porko, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Kirsi Kaikko, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsdirektör Auli Valli-Lintu, finansministeriet
- chefsjurist Pirkka-Petri Lebedeff, Finlands Kommunförbund.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Institutet för hälsa och välfärd (THL).

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården ändras så att lagens giltighetstid förlängs med två år fram till utgången av 2022. Lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform ändras så att lagens giltighetstid förlängs med ett år fram till utgången av 2020. Enligt propositionen ska lagarnas giltighetstid förlängas eftersom avsikten är att social- och hälsovårdsreformen och landskapsreformen ska träda i kraft 2021, dvs. ett år senare än vad som var avsikten när de lagar stiftades som nu föreslås bli ändrade.

Dessutom ändras tidsfristerna enligt lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården så att kommuner och sam-

Betänkande ShUB 25/2018 rd

kommuner i avtal som de ingår med privata tjänsteproducenter och i avtal om hyres- eller annan nyttjanderätt till byggnader och lokaler, vilka ingås efter ikraftträdandet av den lagen och är i kraft efter 2020, ska inkludera ett avtalsvillkor enligt vilket den som har lagstadgat organiseringsansvar för social- och hälsovården har rätt att säga upp avtalet under år 2021 eller 2022 så att det slutar gälla tolv månader från uppsägningen utan att uppsägningen medför ersättningsskyldighet.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås ändringar i lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (nedan kallad begränsningslagen) och i lagen om tillämpning av vissa förpliktelser enligt lagen om en kommun- och servicestrukturreform (nedan kallad paras-ramlagen). Begränsningslagen tillämpas på de avtal om omfattande anskaffning av social- och hälsovårdstjänster som kommunerna och samkommunerna ingår med en privat tjänsteproducent (avtal om utläggning). Begränsningarna gäller också kostnadsmässigt stora investeringar i byggnader som används inom social- och hälsovården. Giltighetstiden för lagarna föreslås bli förlängd till följd av att tidsplanen för vårdreformen har ändrats. Lagarnas giltighetstid förlängdes tidigare av samma anledning med ett år (RP 182/2017 rd). I lagarna föreslås inga innehållsliga ändringar.

Enligt den föreslagna 3 § i begränsningslagen ska kommuner och samkommuner inkludera ett uppsägningsvillkor i avtal med privata tjänsteproducenter och avtal om hyres- eller annan nyttjanderätt till byggnader och lokaler i fråga om avtal som ingås efter att lagen trätt i kraft och som gäller efter 2020. Den som har ansvar för ordnandet av socialvård och hälso- och sjukvård har enligt avtalsvillkoret rätt att säga upp avtalet under åren 2020 och 2021. Det föreslås att lagen ska vara i kraft till utgången av 2022.

Paras-ramlagen föreslås fortsatt vara i kraft till utgången av 2020 för att samarbetsområdena inte ska upplösas från början av 2020 och man ska tvingas omorganisera dem vid genomförandet av servicestrukturreformen för social- och hälso- och sjukvården. Att avbryta samarbetsåliggandena skulle kunna leda till att tjänsterna för invånarna äventyras under den mellanliggande tiden och förorsaka onödiga kostnader i vissa kommuner.

Utskottet anser att giltighetstiden och tidsfristerna behöver förlängas för att begränsningsåtgärderna enligt begränsningslagen och skyldigheterna enligt paras-ramlagen oavbrutet ska gälla tills vårdreformen införs. Utskottet vidhåller sin tidigare ståndpunkt att grunderna för begränsningarna inom kommunala beslutsprocesser är godtagbara i och med att de har anknytning till hur social- och hälsovårdssystemet ska fungera, och att lagförslaget således är behövligt. Utskottet framhåller vidare att åtgärderna är temporära och att syftet är att reformen ska kunna startas enligt de uppställda målen.

Betänkande ShUB 25/2018 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 246/2018 rd utan ändringar.

Helsingfors 11.12.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Outi Alanko-Kahiluoto gröna
medlem Arja Juvonen saf
medlem Niilo Keränen cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Jaana Laitinen-Pesola saml
medlem Anne Louhelainen blå
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Pekka Puska cent
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Vesa-Matti Saarakkala blå
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Martti Talja cent.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

Betänkande ShUB 25/2018 rd
Reservation

RESERVATION

Motivering

I propositionen föreslår regeringen att lagen om temporär begränsning av vissa av kommunernas och samkommunernas rättshandlingar inom social- och hälsovården (den så kallade begränsningslagen) och paras-ramlagen förlängs. Som gräns för krav på uppsägningsvillkor i 3 § i begränsningslagen föreslås fortsättningsvis 30 procent, det vill säga att avtal om utläggning måste innehålla ett uppsägningsvillkor om de tjänster som ska läggas ut utgör mer än 30 procent av kommunens eller samkommunens social- och hälsovårdstjänster.

Vi anser att det är nödvändigt att förlänga begränsningarna och paras-ramlagen. Att begränsa utläggningar är nödvändigt för att vårdtjänster inte ska bindas till plats och struktur medan vårdreformen bereds. När vårdreformen träder i kraft har anordnaren i så fall en faktisk möjlighet att säkerställa att det bildas en rättvis och kostnadseffektiv servicestruktur utan att långvariga och omfattande utläggningsavtal, hyresavtal till lokaler eller omfattande investeringar utgör ett hinder.

Men vi anser ändå att gränsen på 30 procent för avtal om utläggning är otillräcklig, såsom i vår reservation i december 2017 (ShUB 23/2017 rd — RP 182/2017 rd). Vi konstaterade då att exempelvis ett sjukvårdsdistrikt helt och hållet får lägga ut ett viktigt verksamhetsområde, såsom jour, operativ verksamhet eller medicinsk verksamhet (invärtes sjukdomar m.m.). Utläggningar riskerar driften och den långsiktiga utvecklingen av jourverksamheten. Efter att serviceenheter lagts ut är det omöjligt för offentliga aktörer att ta över jourverksamheten på nytt när personalen har överförs till den privata tjänsteproducenten och den offentliga aktören inte längre har den personal som behövs. Som finansministeriet konstaterar i sitt yttrande skulle varje avtal om utläggning som inte kan sägas upp falla utanför vårdanordnarens beslutanderätt och vara en principiellt bunden del av budgeten.

Vi anför att uppsägningsvillkoret måste ingå i avtal om utläggning vars beräknade årliga värde överstiger 15 procent av de årliga driftsekonomiutgifterna och avtalet fortsätter att gälla efter 2020.

Vi kräver att regeringen nu ställer in fokus på de ursprungliga målen för vårdreformen. De utkristalliserade målen bör fortfarande vara att minska skillnaderna i hälsa och välbefinnande, stärka de primära vårdtjänsterna, förebygga sjukdomar, integrera tjänsterna och höja effektiviteten. Regeringen bör slopa sin marknadsdrivna vårdmodell, se till att den offentliga tjänsteproduktionen kommer i första hand samt planmässigt och kontrollerat öka valfriheten. De offentligt finansierade social- och hälso-tjänsterna får inte försämrats i skuggan av reformen.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 2 enligt betänkandet,

Betänkande ShUB 25/2018 rd
Vastalause

*att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet, men 3 § med följande ändringar.
(Reservationens ändringsförslag)*

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

3 §

Avtal med privata tjänsteproducenter samt avtal om hyres- eller annan nyttjanderätt till byggnader och lokaler

(1 mom. som i ShUB)

Ett avtalsvillkor enligt 1 mom. ska tas in i sådana i 1 mom. avsedda avtal med en privat tjänsteproducent vars uppskattade årliga värde överstiger femton procent av de årliga driftsekonomiutgifterna enligt det senaste bokslutet för den social- och hälsovård som kommunen eller samkommunen har organiseringsansvar för. Om en kommun eller samkommun under den tid denna lag är i kraft ingår fler än ett avtal med samma privata tjänsteproducent och avtalens sammanlagda värde överstiger den ovannämnda gränsen, ska uppsägningsvillkoret likaså tas in i alla dessa avtal. Om avtal ingås med flera olika producenter ska ett uppsägningsvillkor tas in i ett avtal som medför att gränsen på femton procent överskrids samt i alla avtal som ingås efter det avtalet.

— — — — —

Helsingfors 11.12.2018

Anneli Kiljunen sd
Kristiina Salonen sd
Krista Kiuru sd
Aino-Kaisa Pekonen vänst